

SUNUŞ

Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi'nin bu sayısı 2000'lerden bu yana her geçen gün daha fazla ilgi odağı olan *duruş* (İng. Stance) kavramına ayrılmıştır. Dilbilim alanyazınında çok farklı yaklaşımlar tarafından farklı yönleri vurgulanmış olan *duruş* en basit tanımıyla “duygular, tutumlar, değer yargıları ya da değerlendirmeler” (Biber ve diğ., 1999, s. 966) olarak betimlenebilir. Daha özele inildiğinde *duruş*, “bir toplumsal aktörün, görünür söyleşimsel araçlarla (Örneğin, dil, jest ve diğer sembolik biçimler), eşzamanlı olarak yaptığı değerlendirmelerle, konumlandığı nesnelere, diğer öznelere yönelik gerçekleştirdiği hizalamalarla ve sosyokültürel alanda belirgin durumda bulunan herhangi bir öge aracılığıyla gerçekleştirdiği görünür bir eylemdir” (Du Bois, 2007, s. 163).

Duruş kavramı dilbilimde olduğu kadar sosyal bilimler tarafından da ele alınan toplumsal bir etkinliktir. Bu açıdan bakıldığında *duruş*, antropoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji gibi farklı sosyal bilim alanları ve hatta derlem dilbilim, dizgeci-işlevsel dilbilim, söylem-işlevsel dilbilim, bilişsel dilbilim, toplum-kültürel dilbilim ve etkileşimsel dilbilim gibi dilbilimin farklı alanlarının da ilgisini çekmektedir. Bu noktada, bu sayıda yer alan çalışmalar sosyal bilimlerin farklı alanlarından gelen araştırmacıların *duruş*a getirdikleri farklılaşan bakış açılarını gösteren çalışmalarını içermektedir. Böylelikle farklı akademik iklimlerden gelen ve farklı eğilimlere sahip araştırmacıları ortak bir noktada buluşturmayı amaçlamaktadır.

Sayının ilk makalesinde Emel Kökpınar Kaya, Zafer Uzun ve Demet Ulusoy, günlük konuşmalarda ortaya çıkan anlık ve söyleşimsel kimlik inşa süreçlerine ve bu süreçlerin evlilik programlarındaki görünümüne odaklanmaktadır. Bu yönüyle Kökpınar Kaya, Uzun ve Ulusoy tarafından verilen çalışma, Du Bois'ın (2007) *Duruş Üçgeni* ve Davies ve Harré'nin (1990; 2001) *Konumlandırma Kuramı* üzerine temellenerek Türkiye televizyonlarında yayınlanan evlilik programlarındaki adayların anlık ve bağlamsal kimlik inşalarına ilişkin bir bakış açısı sunmaktadır.

Sayının ikinci makalesinde ise Nazlı Avdan, Du Bois (2007) tarafından ortaya konulan *duruş*-alma modelini benimseyerek Avrupa

Parlamentosu konuşma verisi üzerinden duruş almanın devingen yönünü örneklemektedir. Bu açıdan Avdan'ın çalışması, Du Bois (2007) tarafından verilen ve bir söyleşimsel eylem olarak duruşun en temel bileşeni olan belirtilen *Duruş Üçgeni*'ni genişletmekte, bu kuramsal katkı sırasında ise duruş olgusuna zamansal bir açıklama getirmektedir.

Sayının son makalesinde Emre Yağlı, *duruşu* toplumdilbilim ve toplum-kültürel dilbilim açısından ele alan Jaffe'nin (2009) *toplumdilbilimsel duruş* kavramını takip ederek dinleyicilerin sesbilgisel değişken algısı sırasında duruşu nasıl sergilediklerine odaklanmaktadır. Yağlı tarafından sunulan çalışma, Türkçedeki [ı] sesbilgisel değişkeninin algısı sırasında ortaya çıkan toplumsal anlamın devingenliğini gülme ve söyleşimsellik olguları ile tartışmakta, bu yönüyle de dinleyicilerin konuşma algısı sırasında çevrelerinde bulunan göstergebilimsel kaynakları nasıl kullandığına ilişkin açıklama getirmektedir.

Bu sayıda sunulan çalışmalar dahilinde sayının öne çıkan yönleri ve önemi bulunmaktadır. Bu görünüm, derginin bu sayısının;

- sosyal inşacılık yaklaşımı ile dilbilim ve sosyoloji temelli disiplinlerarası bir bakış açısı sunması,
- sosyal bilimler alanındaki benlik sunumu ve kimlik inşası kavramlarını konu alan benzer çalışmalara *duruş-alma* ve *konumlandırma* kuramlarını harmanlayarak yaklaşımsal ve yöntembilimsel bir örnek vermesi,
- Du Bois (2007) çizgisinde verilen duruş kavramına, duruşun zamansallığı açısından kuramsal bir katkı sağlaması ve kuramı açıklayıcılık bağlamında genişletmesi,
- sesbilgisel değişken algısına, toplumdilbilim ve toplum-kültürel dilbilim çerçevesinde getirilen *toplumdilbilimsel duruş* kavramıyla açıklama sunması

olarak verilebilir.

Emre Yağlı
Emel Kökpınar Kaya
Hacettepe Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
İngiliz Dilbilimi Bölümü

KAYNAKÇA

- Biber, D., Johansson, S., Leech, G, Conrad, S. ve Finegan, E. (1999). *The Longman grammar of spoken and written English*. Londra: Longman.
- Davies, B. ve Harré, R. (1990). Positioning: The discursive production of selves. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20, 44-63.
- Du Bois, J. (2007). The stance triangle. R. Englebretson (Yay. haz.). *Subjectivity, evaluation, interaction* içinde (ss. 139-182). Amsterdam: John Benjamins.
- Jaffe, A. (2009). *Stance: Sociolinguistic perspectives*. Oxford&New York: Oxford University Press.